

پیوست هوش مصنوعی برای خدمات شورای نگهبان

ستاد حسب وظیفه‌ای که در جهت رشد و ارتقای ظرفیت‌های بهره‌مندی ارکان نظام اسلامی از فناوری نوپدید هوش مصنوعی (به اختصار: هومص) دارد، با توجه به مأموریت‌های شورای محترم نگهبان فهرستی از خدمات و قابلیت‌های این ابزار را که می‌تواند در اجرای بهتر و دقیق‌تر این مأموریت‌ها به کار آید فراهم نموده است.

مأموریت اول: نظارت بر قانون‌گذاری

هنگامی که مصوبه‌ای از مجلس شورای اسلامی برای شورای نگهبان ارسال می‌شود، در دو بُعد «قانونی» و «شرعی» باید مورد بررسی قرار بگیرند. در بُعد نخست بایستی با ۱۷۷ اصل قانون اساسی تطبیق شود و سازگاری یا ناسازگاری آن با این اصول روشن شود و در بُعد شرعی، لازم است تأیید شود این مصوبه با احکام اسلام مغایرت ندارد.

خدمت اول: مشابهت‌یابی با مواد قانون اساسی

ساده‌ترین و سهل‌الوصول‌ترین توانمندی فناوری هومص شناسایی مشابهت‌ها میان گزاره‌های زبانی‌ست. پس از یکبار ورود تمامی مواد قانون اساسی به سامانه و تحلیل آن توسط هومص این مواد قانونی به اجزای شکل‌دهنده ساختار جملات تجزیه شده و طبقه‌بندی می‌گردند. بدین ترتیب با ورود هر مصوبه جدیدی، این سامانه به سرعت تمامی مواد قانونی مرتبط را نمایش می‌دهد. البته تشخیص سازگاری مصوبه با ماده قانونی در این حالت بر عهده کارشناسان شورا خواهد بود. اما در اختیار داشتن تمامی مواد قانونی مرتبط می‌تواند این تشخیص را تسهیل کند.

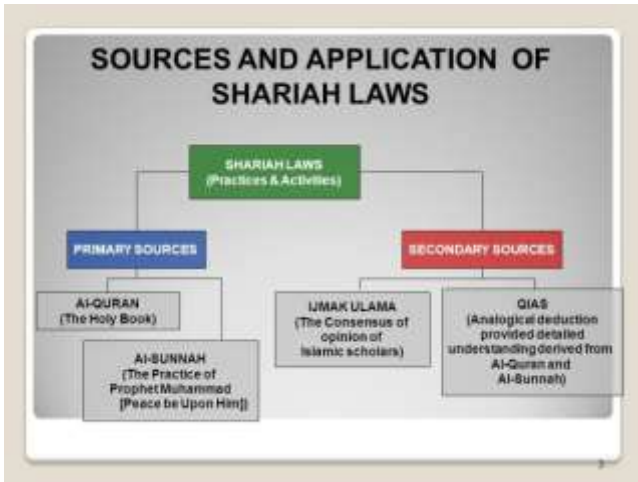
خدمت دوم: تشخیص ناسازگاری با مواد قانون اساسی

با استفاده از توانایی یادگیری ماشین (Machine learning) متخصصان هومص می‌توانند الگوریتم‌های تحلیل انطباق گزاره‌ها را در اختیار سامانه قرار دهند و در این صورت خود سامانه می‌تواند پس از شناسایی مواد قانونی مرتبط با هر مصوبه، سازگاری یا ناسازگاری آن‌ها را تشخیص داده و نمایش دهد. روش کامل‌ترین است که تمامی گزارشات فعالیت‌های پیشینی شورا وارد سامانه هومص شود، تا این ابزار با استفاده از توانمندی یادگیری عمیق (Deep learning) این داده‌ها را تحلیل نموده و الگوریتم‌های سازگاری و انطباق قوانین را به صورت خودکار از سوابق کارهای انجام شده توسط کارشناسان شورا استخراج نماید و با استفاده از آن بتواند هر مصوبه‌ای را با قانون اساسی تطبیق دهد.

خدمت سوم: شناسایی احکام شرعی مرتبط

مشابه خدمت نخست را هومص می‌تواند نسبت به احکام شرعی و فقهی به انجام رساند. سامانه جامعی از فتاوی مراجع معظم تقلید با استفاده از فناوری هومص قادر خواهد بود با دریافت هر مصوبه جدیدی، تمامی فتاوی مرتبط با آن مصوبه را در اختیار کارشناسان قرار دهد، تا سریع‌تر و دقیق‌تر بتوانند مغایرت یا عدم مغایرت قانون جدید را با احکام شرعی بررسی نمایند.

خدمت چهارم: تشخیص مغایرت با احکام شرعی

سامانه‌های قوی‌تر هومص قادر هستند با تحلیل گزاره‌های شرعی و تطبیق آن‌ها با مصوبات مجلس، مغایرت را نیز به صورت خودکار به انجام رسانند. البته در نهایت، گزارش تمام این خدمات در اختیار کارشناسان شورا قرار می‌گیرد تا تأیید نهایی را به انجام رسانند. هومص هر بار پس از بررسی نتایج و دستاوردهای آن توسط کارشناسان، تقویت می‌شود، زیرا می‌تواند با استفاده از نظر کارشناسی درباره درستی یا نادرستی نتایج خود، الگوریتم‌ها را خودکار ارتقا داده و در فعالیت‌های آتی بهتر عمل کند.

مأموریت دوم: تفسیر قانون اساسی

یکی دیگر از وظایف شورای نگهبان تفسیر قانون اساسی است. این مأموریت نیز ابعاد گوناگونی مانند: تفسیر قضایی، علمی و حقوقی، رسمی و قانونی.

خدمت پنجم: تطبیق گزاره‌های مواد قانون اساسی

سامانه هومص محوری که تمامی گزاره‌های قانون اساسی را از مواد آن بیرون کشیده، استخراج کرده و تبدیل به زبان ماشین نموده، هستان‌نگاری و الگوریتم‌های زبانی، قادر است بلافاصله با دریافت هر استفساری از مسئولان ذیصلاح در ارتباط با تفسیر ماده‌ای از مواد قانون اساسی، از طریق مقایسه آن با سایر مواد این قانون، به صورت تطبیقی تحلیلی را ارائه نماید که در شرح و معرفی مضمون دقیق آن ماده قانونی مفید باشد. با ورود اطلاعات گزارشات پیشین شورا در تفسیر قانون اساسی به سامانه، هومص از طریق یادگیری عمیق قادر خواهد بود در تفسیرهای آتی از این تجارب استفاده نموده و منطبق با روش شورا عمل کند.

مأموریت سوم: نظارت بر انتخابات

نظارت بر انتخابات یکی از پیچیده‌ترین و گسترده‌ترین وظایف شورای نگهبان است. از یک سو، اقدامات پیشینی فراوانی باید به انجام رسد برای تأیید صلاحیت نامزدها و از سوی دیگر، اقدامات حین برگزاری انتخابات، در قالب معرفی حجم بزرگی از نیروهای انسانی ناظر سر صندوق‌ها و همچنین اقدامات پسینی در تأیید صحت و درستی نهایی برگزاری انتخابات و نتایج آن.

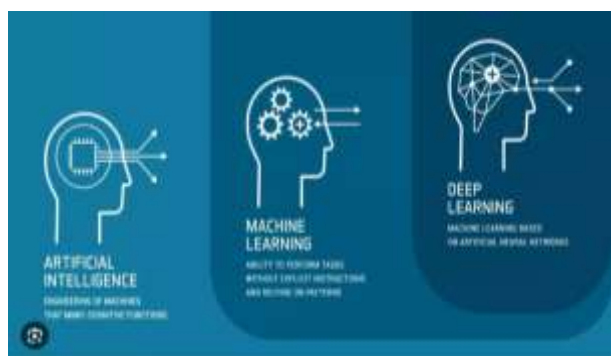
خدمت ششم: تحلیل هوشمند گزارشات استعلام سوابق نامزدان

حجم داده‌هایی که از منابع مختلف به دست شورا می‌رسد زیاد است، اطلاعاتی که درباره هر نامزد ارائه می‌شود با سبک و سیاق‌های متفاوت و اقتضائاتی که هر نهاد اطلاعاتی و امنیتی و یا قضایی دارد. این تفاوت ساختار و تفاوت منابع تولیدکننده داده‌ها و همچنین تعداد فراوان نامزدها خصوصاً در انتخابات مجلس شورای اسلامی، یا خبرگان قانون اساسی می‌تواند روند بررسی را کند و طولانی نماید که معمولاً مطالبات از شورا را افزایش داده و رضایت‌مندی از فعالیت‌های آن را کاهش.

هومص می‌تواند با پردازش خودکار این داده‌ها و با استفاده از گزارشات فعالیت‌های پیشینی شورا در این خصوص، به کمک الگوریتم‌های زبانی نه‌تنها این گزارشات را هوشمندانه خلاصه نماید، بلکه صلاحیت فرد را نیز به‌طور ضمنی اعلام نماید. کارشناسان می‌توانند با بررسی این گزارش‌های خلاصه و نظر هومص نسبت به تأیید یا رد صلاحیت با سرعت، کیفیت و دقت بیشتری اقدام نمایند.

خدمت هفتم: بهینه‌سازی مدیریت ناظران صندوق‌های اخذ رأی

با توجه به سن، جنسیت، تحصیلات، سوابق و محل زندگی هر فرد در مقایسه با حساسیت صندوق‌های اخذ رأی در هر منطقه، هومص نه‌تنها قادر است بهترین پیشنهاد را برای تخصیص ناظران به صندوق‌ها ارائه دهد، بلکه می‌تواند نسبت به درصد اعتمادپذیری افراد نیز اظهارنظر کند، با توجه به گزارش‌هایی که از فعالیت‌های سابق این افراد جمع‌آوری شده و در اختیار سامانه قرار گرفته است. مدیریت یکپارچه این اطلاعات به شورا این قدرت را می‌دهد که فراتر از اختیارات فردی ادارات و نمایندگی‌های هر استان، بتواند مستقیم بر فرآیند نظارت مسلط باشد.

خدمت هشتم: ارزیابی نتایج گزارش‌شده از صندوق‌ها و اعتبارسنجی آن

یکی از توانمندی‌های مهم فناوری هومص قدرت بر مقایسه و سنجش چندبُعدی داده‌هاست. با این قابلیت، هومص می‌تواند الگوریتم‌هایی را به کار گیرد تا تفاوت‌های معنادار میان نتایج صندوق‌های اخذ رأی را تحلیل نموده و گزارش کند. به این معنا که از سنجش نتایج گزارش‌شده از صندوق‌ها نسبت به مناطق مجاور و نسبت به میانگین کشوری و همچنین با نتایج همان صندوق در سال‌های پیش، موارد حساس و مخاطره‌آمیز را نشان دهد. کارشناسان شورا می‌توانند در خصوص این صندوق‌ها دقت بیشتری انجام داده و اگر تخلفی صورت پذیرفته، متوجه آن شوند. این سنجش‌ها به دلیل حجم گسترده اطلاعات، توسط افراد انسانی به‌تنهایی ممکن نیست و معمولاً مورد غفلت واقع می‌شود.

مأموریت‌های پژوهشکده شورای نگهبان

پژوهشکده شورا نیز وظایفی بر عهده دارد که با بهره‌گیری از فناوری هومص می‌تواند بهتر از عهده آن‌ها بر آید. پژوهش‌هایی که با این اهداف به انجام می‌رسد:

۱. تأمین محتوای کارشناسی برای شورای نگهبان و انجام پژوهش‌های مورد نیاز این شورا
۲. تحقیق و تبیین مبانی نظری قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۳. انتشار نظرات شورای نگهبان و مبانی توجیهی آن
۴. ارائه راهکارهای حقوقی برای رفع چالش‌های کارکردی نهادهای اساسی به ویژه شورای نگهبان
۵. تحقیق و مطالعه درباره ارتقای کارآمدی شورای نگهبان

خدمت نهم: پژوهش‌های هومص‌یار

در سال‌های اخیر ابزارهای هوشمند فراوانی توسعه یافته و معرفی شده‌اند که قابلیت‌های زیادی را در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهند؛ از جستجوهای هوشمند در میان حجم بزرگی از اطلاعات و متون داده‌کاوی شده، تا چت‌بات‌های هومص که قادر به تولید متن‌های اختصاصی از طریق تحلیل داده‌های بزرگ و مبتنی بر مدل‌های بزرگ زبانی هستند. تمامی این ابزارها و فناوری‌ها می‌توانند در اختیار پژوهشکده شورا قرار گیرند تا بتواند اهداف خود را با کیفیت بهتر و در زمان کمتری به انجام رساند. اساساً در عصری که سرعت رویدادها و

پدیده‌ها افزایش یافته و هر روز اتفاقات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی جدیدی روی می‌دهد، مسائل و چالش‌های نوینی می‌آفریند و حوادث بی‌وقفه پیش می‌آیند، نمی‌شود به روش‌های سنتی و کلاسیک پژوهش اکتفا کرد.

در پایان، این ستاد با تجربه‌ای که در به‌کارگیری از فناوری‌های هومص دارد و با شناخت و ارتباطات فراوان با شرکت‌ها و مهندسان و خبرگان این فناوری، آمادگی دارد با شورا همکاری نموده و آن را در پایه‌ریزی سامانه‌های متقن و قابل اعتماد هوش مصنوعی یاری نماید.

